

УДК 373.3:37.013

Сухопара І. Г.

ЗМІСТОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито зміст і методику формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності. Охарактеризовано зміст програми виховної діяльності для молодших школярів “Толерантний світ”, розглянуто такі форми як виховні заходи, тренінги, ранкові зустрічі, ігри, ігрові завдання та вправи, обговорення художніх творів, перегляд мультфільмів, творчі завдання з малювання, художньої праці.

Ключові слова: толерантність, формування толерантності, зміст формування толерантності, молодші школярі, позаурочна діяльність.

Важливим ціннісним пріоритетом сучасної освіти виступає проблема виховання толерантності як норми спілкування, поведінки, необхідної умови відносин між людьми у демократичному суспільстві. Виховання толерантної особистості, здатної поважати себе та інших, взаємодіяти з ними на основі поваги, розуміння, злагоди, компромісу постає важливим завданням початкової школи, оскільки саме в молодшому шкільному віці формуються ціннісні якості особистості. Особливої актуальності набуває організація позаурочної діяльності молодших школярів, де діти можуть вільно спілкуватися, взаємодіяти, розвивати здібності. Визначення змісту і методики формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності стає необхідним завданням початкової школи.

Проблема толерантності є багатогранною і досліджується такими науками як філософія, політологія, етика, соціологія, педагогіка і психологія. Толерантність трактується як компонент активної позиції особистості, яка має систему цінностей та інтересів і готовність їх захищати, одночасно з повагою ставитись до позицій і цінностей інших людей у працях психологів В. Андрієвської, А. Асмолова, О. Балла, І. Беха, С. Бондиревої, О. Клепцової, Д. Леонтьєва. У педагогічному аспекті досліджується проблема виховання толерантності як процесу цілеспрямованого педагогічного впливу на формування толерантного ставлення, мислення, почуттів, поведінки до традицій, звичаїв, поглядів і вірувань представників інших культур (Л. Бернадська, Б. Вульфів, О. Грива, М. Міріманова, А. Погодіна, О. Савченко, П. Степанов, О. Столяренко). Проблема формування толерантності в учнів молодшого шкільного віку розглядалась у дослідженнях С. Герасимова, Т. Гурової, Е. Койкової, О. Крушельницької, О. Спіциної, А. Ширванян. Були визначені сутність, структура та критерії виховання толерантності у молодших школярів (М. Горват, Е. Койкова, В. Шутова); методи та форми роботи щодо виховання толерантності учнів початкової школи (С. Крюкова, В. Кукукшин, Н. Слободяник, К. Фопель).

Однак проблему формування толерантності не можна назвати достатньо вивченою, оскільки такий її аспект, як змістове і методичне забезпечення процесу формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності не знайшов достатнього висвітлення.

Мета статті – розкрити зміст і методику формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності.

У “Декларації принципів толерантності” прийнятою Організацією Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури толерантність трактується як “вміння жити в мирі й терпимості до різних людей, вірувань, позицій, здатність відстоювати свої права та свободи

і при цьому не порушувати права та свободи інших, готовність до конструктивної взаємодії й взаєморозуміння з людьми, незалежно від їхніх поглядів і поведінки як основи цивілізованих відносин” [2, с. 64]. Толерантність розглядається як здатність людини бачити в іншому саме іншого – носія інших цінностей, поглядів, міркувань, поведінки; як позитивне ставлення до відмінностей; здатність подивитись на світ одночасно з різних точок зору: своєї та інших; ознака впевненості людини в собі; пізнання та розвиток власної особистості та індивідуальності.

У дослідженнях науковців останніх років “толерантність молодшого школяра” розглядається як “стійка особистісна властивість, що характеризується визнанням права на відмінність і вмінням доброзичливого ставлення до цінностей інших зі збереженням власної гідності; сформованістю вмінь налагоджувати стосунки з іншими людьми шляхом діалогу” [1, с. 274]; як потребу й готовність учня початкових класів до конструктивної взаємодії з однолітками незалежно від національної, соціальної, релігійної приналежності; прийняття, розуміння та інтерес до культури і традицій різних народів [3, 7].

Тракування толерантності молодшого школяра як важливої загальнолюдської цінності, особистісної якості, якій властиві розуміння і повага до відмінностей інших людей, зберігаючи почуття власної гідності, вміння встановлювати конструктивний діалог і взаємодію, дає можливість визначити у змісті толерантності такі три основні компоненти. Перший компонент “виховання поваги до себе” спрямований на виховання почуття власної гідності, впевненості у собі, адекватної самооцінки, прагнення до саморозвитку, самопізнання, відповідальності, активності, ініціативності, творчості, креативності. Другий компонент “виховання поваги до іншого” включає здатність бачити і розуміти відмінність іншої людини, сприймати цю відмінність як цінність, визнавати за іншим право бути таким, емоційно сприймати іншого, розвиток емпатії. Третій компонент “конструктивна взаємодія” передбачає розвиток вмінь толерантного спілкування і діалогу, співпраці, вмінь не створювати і вирішувати конфлікти на основі поваги, розуміння, що буде вимагати гуманності, гнучкості, мобільності у поведінці.

Для реалізації змісту формування толерантності молодших школярів була розроблена програма виховної діяльності “Толерантний світ”, яка допомагала учням початкової школи зрозуміти важливість і необхідність толерантності, ознайомитися з правилами толерантного спілкування і взаємодії, оволодіти навичками толерантної поведінки. Визначені такі завдання програми “Толерантний світ”: розкрити важливість толерантності як цінності, норми спілкування, поведінки, загальнолюдської якості, необхідність формування толерантності в учнів початкової школи; розширити, уточнити, узагальнити знання дітей про толерантність, толерантну особистість; сприяти вихованню поваги до себе, почуття власної гідності, впевненості у собі, відповідальності; сприяти вихованню поваги до іншого, здатності бачити, розуміти, визнавати відмінність іншої людини, сприймати цю відмінність як цінність; розуміти емоційний стан іншого, розвиток емоцій, емпатії; ознайомити з правилами толерантного спілкування, толерантної взаємодії з оточуючими людьми; створювати умови для виявлення толерантних вчинків; формувати досвід толерантного спілкування і толерантної поведінки з оточуючими людьми; вчити аналізувати власні думки, емоції, вчинки, розвивати вміння робити правильні висновки і бачити інші шляхи вирішення проблеми; розвивати творчість, креативність молодших школярів.

Програма “Толерантний світ” складалася з системи виховних годин, тренінгу для молодших школярів “Я – толерантний. Я – толерантна”, виховних ситуацій, ранкових зустрічей, уявних подорожей, усних журналів, творчих завдань з малювання, художньої праці, читання і обговорення творів художньої літератури, перегляд і обговорення мультфільмів, проектної діяльності. Такий комплекс виховних заходів зумовлений завданнями програми. Названі форми організації виховної діяльності проводились з усім класом і з невеликими групами, що стимулювало міжособистісне спілкування, взаємодію,

сприяло розумінню відмінностей, емоційних станів інших людей, виявленню толерантності у стосунках.

При проведенні виховних годин звертали увагу на такі складові: повідомлення теми та завдань, зрозумілих для дітей; мотивація; повідомлення інформації про толерантність, толерантну особистість, поведінку; ознайомлення з правилами, порадами; розгляд ситуацій, вправлення у поведінці; підведення підсумків, рефлексія. Важливим визначали висловлення власної думки молодших школярів, розуміння необхідності толерантної поведінки, формування основ толерантної свідомості. Тематику виховних годин пропонували таку: “Подорож до країни толерантності”, “Толерантний клас”, “Толерантні друзі”, “Толерантна сім’я”, “Як я спілкуюсь?”, “Мої толерантні вчинки” та інші.

Тренінг для молодших школярів “Я – толерантний. Я – толерантна” мав на меті ознайомити учнів із загальнолюдськими цінностями, основними етичними нормами толерантного ставлення до себе та оточуючих, формування толерантної поведінки, розвиток потреби в самопізнанні. Завдання тренінгу визначали такі: ознайомити молодших школярів із поняттями “толерантність”, “толерантна особистість”, ознаками толерантності, сприяти формуванню толерантності як цінності, якості особистості; навчити школярів правилам і способам толерантної поведінки, конструктивної взаємодії на основі злагоди, порозуміння; розвивати впевненість у собі, почуття власної гідності, поваги до себе та інших, здатність до емпатії, співпереживання і співчуття, творчі здібності.

Тренінг складався з трьох розділів: “Толерантність – що це?”, “Толерантність до себе”, “Толерантність до інших”. При проведенні тренінгу дотримувались такої структури заняття: привітання учасників, презентація теми, повідомлення мети, завдань; прийняття правил роботи групи; очікування учасників; інформаційне повідомлення, обговорення; вправи, ігрові завдання, спільні творчі завдання; рольові ігри, розгляд виховних ситуацій; висновки учасників, здійснення очікувань; підведення підсумків.

Ранкові зустрічі допомагали створити позитивний настрій, атмосферу сприятливого психологічного клімату для кожної дитини, вчителя і всього колективу; створити толерантну, відповідальну та дружню атмосферу дня; визнати, що внесок кожної дитини є важливим у спільній діяльності; забезпечити можливості кожного й усіх у вирішенні завдань; вчити дітей піклуватися про себе та інших; встановлювати ритуали та розклад дня, що давало можливість відчувати себе повноправним учасником навчально-виховної діяльності; набувати вмінь слухати, говорити, сприймати та аналізувати інформацію, вирішувати проблеми, дотримуватися вказівок, приймати рішення. Під час проведення ранкової зустрічі дотримувались такої послідовності її проведення: привітання дітей (компліменти, усмішки); робота з календарем (природничим, історичним, народним, навчальним); обмін новинами, думками (мовні, інтелектуальні, виховні вправи та ігри для формування толерантності, ситуації, поради, презентація робіт, “крісло автора”); планування робочого дня. Темою ранкових зустрічей обирали такі: “Такій різний світ”, “Толерантність – що це?”, “Я – унікальний і неповторний”, “Як спілкуватись толерантно?”, “Я – толерантний друг” та інші.

Увагу вчителів у ході проведення ранкової зустрічі акцентували на таких важливих моментах, як атмосфера довіри, доброзичливості, залучення всіх до обговорення, прийняття рішень, заохочення з боку однокласників і вчителя, справедливості та рівноправності у співробітництві, щирість та неупередженість позиції вчителя.

Ігри та ігрові завдання, які викликають у дітей сильні та яскраві почуття, вчать критично думати й оцінювати, швидко реагувати, успішно діяти, набувати соціального досвіду сприяли формуванню толерантності. Були використані сюжетно-рольові ігри, ігри-драматизації, ігри-інсценізації та ігрові завдання.

Сюжетно-рольові ігри, відтворюючи реальні життєві ситуації, дають можливість школярам спробувати себе у різних ролях, а відтак зрозуміти почуття іншого, програти, прожити ситуації, знайти різні способи дій, шляхи вирішення проблеми. Перед

проведенням гри обговорювали з учнями молодшого шкільного віку її завдання, зміст, створювали мотивацію, обговорювали план дій, розподіляли ролі для кожного учасника, добирали ігровий матеріал, елементи костюмів. У процесі добору ролей враховували результати проведеного діагностування толерантності. Із цією метою добиралися такі сюжетно-рольові ігри, які допомагали учням переживати емоції, пов'язані із виявленням толерантності, доброзичливості, співпереживання, співчуття, поваги, поступливості, турботи, чуйності, уваги (наприклад: “У лікарні”, “У магазині”, “У театрі”, “У поїзді”, “На дитячому майданчику”, “На дні народження”, “В гостях у друга”, “Королівство” тощо).

Для формування досвіду толерантної взаємодії школярів використовували ігри-драматизації. Змістом таких ігор виступала інсценізація художніх творів дитячої літератури, які показували приклад для наслідування позитивної моделі поведінки. Учням молодшого шкільного віку пропонувався емоційно-образний матеріал, сюжетами виступали інсценізації казок, оповідань, віршів, сценок-мініатюр, де були задіяні кілька діючих осіб.

Гра-драматизація здійснювалась за такими етапами: 1) повідомлення завдань гри дітям, створення відповідної мотивації; 2) знайомство дітей з персонажами та подіями, які будуть відбуватися у грі; 3) розподіл ролей; 4) підготовка ігрового матеріалу, костюмів або їх елементів; 5) процес гри-драматизації; 6) підведення підсумків, обговорення вражень від гри. Були проведені ігри-драматизації з наочним показом моделей толерантної поведінки, а саме: “Теремок”, “Незадоволена Генрієтта” Олени Комової, “Золотий ключик або Пригоди Буратіно” (уривок) Олексія Толстого, “Незвичайні пригоди в лісовій школі” Всеволода Нестайка (уривки), “Колискова для ведмедів” Василя Чухліба, “Пеппі Довгапанчоха” Астрід Ліндгрєн (уривки) та інші.

У процесі гри-драматизації молодші школярі ототожнювали себе із тими образами, що були цікавими саме для них (з цікавим для себе). Це сприяло виявленню співпереживання дієвим особам. Вчителі використовували прийом творчої заміни кінцівки гри, поради для негативних героїв.

Особливу увагу приділяли спеціальним іграм і завданням для формування толерантності. Ігри та ігрові завдання добирали такі, щоб сприяли впевненості у собі, почуттю власної гідності, поваги до іншого, емпатії, рефлексії, комунікативності, дружніх стосунків, творчості. Проводились такі ігри: “Чарівна скринька”, “Посудомийна машина”, “Біла ворона”, “Нічний поїзд”, “Фарби”, “Чарівна крамниця”, “Намісто унікальності”, “Фея доброти”, “Добрі ельфи”, “Мої бажання” та інші. Для ігрових завдань були обрані такі: “Царівна Несміяна”, “Посмішка по колу”, “Три обличчя”, “Дзеркало”, “Кошик”, “Перетворення”, “Терези терпимості”, “Витинанка”, “Картопля”, “Асоціативний куц”, “Абетка толерантності”, “Емблема толерантності” та інші.

У процесі формувального експерименту застосовували такий вид роботи як читання й обговорення художніх творів дитячої літератури. Для такого виду роботи обирали художні твори, які відповідають віковим особливостям молодших школярів, із захопливим сюжетом, динамікою подій, які інтригують, спрямовують увагу на сприймання змісту, викликають емоційний відгук у дітей, збагачують життєвий досвід школярів, показують приклади толерантної поведінки, але при цьому не містять прямих моральних вказівок, а мають прихований виховний вплив. Звертали увагу на наявність у художньому творі однієї сюжетної лінії, невелику кількість дійових осіб, художню цінність твору. Важливим було обрати твори, в яких головні герої, їх риси, вчинки були подібні до рис характеру самих дітей, оскільки молодші школярі не люблять ідеальних героїв: занадто дисциплінованих, слухняних, ввічливих, позитивних, оскільки в житті такі зустрічаються рідко. З дитячим героєм повинні траплятися ті самі неприємності і пригоди, що і з дитиною. Такими творами були обрані:

– українські народні казки (“Солом’яний бичок”, “Дві білочки”, “Два цапи”, “Гуска та риба”, “Бджоли та ведмідь”, “Коза-дереза”, “Крилатий, волохатий та масляний”, “Їжачок та

дівчинка”, “Чому гуси миються у воді, коти – на печі, а кури порпаються в поросі”, “Ворона, білка та їжак”, “Котигорошко”);

– зарубіжні народні казки (“Я – Сам”, “Чому зимою ялинка зелена”, “Як з’явилися перші метелики” тощо);

– авторські казки українських письменників (Ю. Ярмиш “Про Андрійка і чашку”, “Слонятко, що любило танцювати”, О. Комова “Співаюче слоненятко”, М. Пономаренко “Що буває, коли пісеньку образять”, “Як м’яч став веселий”, “Капці для бабусі”, В. Нестайко “Кеша Реша, або Казка про пісню”, Г. Усач “Як зайчик Кося знайшов собі друга”, І. Мацко “Медовий Сухарик”, Г. Макуліна “Пригоди коника Стрибунця”, Л. Мовчун “Арфа для павучка”, “Політ рожевої мрії”, О. Бусенко “Паперовий янгол”, І. Калинець “Повітряна кулька”, О. Пенюк “В пошуках веселки”, М. Микицей “Будинок, який умів розмовляти”);

– авторські казки зарубіжних письменників (С. Маршак “Казка про нерозумне мишеня”, Г. Фаллада “Історія про мамину казку”, Ш. Перро “Чарівниці”, О. Уальд “Хлопчик-зірка”, Г. Андерсен “Стійкий олов’яний солдатик”, “Ромашка”, “Ялинка”, “П’ятеро з одного стручка” тощо);

– оповідання (В. Моруга “Мурашка, коник і сонечко”, М. Слабошпицький “Що ж буде з Костиком?”, В. Сухомлинський “Пелюстки і квітка”, І. Сенченко “Як Олеся заснула в квітці”, В. Дорошенко “Пригоди Олі та Солі”, О. Буцень “Гуля”, “Ожеледь”, “Полохливий гриб”, Б. Комар “Загублені рукавички”, М. Фролова “Щасливий день”, А. Григорук “Нешасливий день”, “Гра в шашки”);

– вірші (Л. Коваль “Кицька Мурка”, І. Світличний “Як Гусак говорив: “Так-так-так”, “Слухала лисичка солов’я”, Д. Павличко “Тонорова ворона”, “Папуга”, “Дівчинка Алісія”, Л. Гнатюк “Їжак”, “Про ворону Каркону”, Є. Гуцало “Ворона з Лісабона і крук із Прилук”, П. Воронько “Їжачок”, Ю. Бедрик “Чемний Вовчик”, І. Андрусак “Вечірній чай”, О. Овчар “Кольорові пригоди чорного котика”);

– гумористичні твори (Є. Гуцало “Лис зустрів у лісі лиса”, А. Коцур “Як кошеня з хвостиком посварилося”, М. Стельмах “Заячий секрет”, Ю. Бедрик “Тьотя Бегемотя”, І. Світличний “Побрехеньки для Яремки” тощо).

У ході читання та обговорення художніх творів дотримувались такої послідовності роботи: підготовка до сприймання художнього твору; виразне емоційне читання твору; з’ясування емоційного впливу, вражень; розуміння змісту прочитаного; аналіз вчинків, моральних якостей персонажів; з’ясування мотивів учинків героїв; обговорення ставлення дітей до вчинків дійових осіб; виявлення зв’язків із життєвим досвідом молодших школярів; обговорення висновків. Особливу увагу звертали на героїв дитячих художніх творів, їх вчинки, мотиви, порівнювали їх характер, проводили аналогії.

Використання художніх творів дитячої літератури дозволили збагатити емоційний, життєвий досвід молодших школярів емоційно-значущими ситуаціями, розширити їх уявлення про толерантність, толерантну поведінку, емоції літературних героїв.

У процесі формувального експерименту пропонували переглянути й обговорити мультфільми, оскільки до добрих і шляхетних вчинків дітей спонукають їх герої, які близькі їм за характером, поведінкою у різних життєвих ситуаціях. Персонажі мультиплікаційних фільмів демонструють дитині найрізноманітніші способи взаємодії з навколишнім світом. Вони формують у молодшого школяра уявлення про добро і зло, еталони гарного і поганого поведіння. Такими мультфільмами були обрані такі: “Квітка-Семіцвітка” (реж. Ф. Хитрук, “Союзмультфільм”), “Пригоди Кота Леопольда” (реж. А. Резніков, “Екран”), “Просто так” (реж. С. Аристакесова, “Союзмультфільм”), “Капітошка” і “Капітошко, повертайся!” (реж. Б. Храневич, “Київнаукфільм”), “Про всіх на світі” (реж. Є. Пружанський, “Київнаукфільм”), “Свара” (реж. В. Костилова, “Київнаукфільм”), “День, коли щастить” (реж. Ж. Вітензон, “Київнаукфільм”), “Чарівні окуляри” (реж. Є. Пружанський, “Київнаукфільм”), “Курча в клітинку” (реж. Л. Зарубін,

“Київнаукфільм”), “Дзеркальце” (реж. П. Носов, “Союзмультфільм”), “Найбільший друг” (реж. П. Носов “Союзмультфільм”), “Найменший гном” (реж. М. Каменецький, “Союзмультфільм”), “Київнаукфільм”), “Гидке каченя” (реж. В. Дегтярьов, “Союзмультфільм”), “Капризна принцеса” (реж. В. і З. Брумберг), “Вінні Пух та всі, всі, всі” (реж. Ф. Хитрук, “Союзмультфільм”) тощо. Це сприяло, на нашу думку, розширенню уявлень дітей про толерантність, толерантну поведінку; виробленню вмінь співвідносити свою поведінку із поведінкою персонажів казок і мультфільмів.

Творчі завдання з малювання, художньої праці допомагали школярам діяти, практично реалізовувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, приймати спільне рішення, узгоджувати різні погляди, виявити творчі здібності Творча діяльність дозволяє дитини зняти напруження, розкрити здібності, виразити власну індивідуальність. Завданнями для групової роботи пропонували такі: створити букет квітів, акваріум із рибками, кошик із грибами, вазу фруктів, лісову галявину, пінгвінів на кризі та інше. Техніка виконання таких робіт могла бути різноманітною: аплікація, орігамі, вирізування, ліплення, малювання. Важливим було те, що кожна дитина виконувала свою частину роботи, яка потім спільно складалась у велику картину.

Висновки. З метою формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності доцільно спрямувати роботу на виховання почуття власної гідності, впевненості, відповідальності; поваги до інших, емпатії; вмінь спілкуватись, співпрацювати на основі поваги, розуміння, пошуку компромісу. Ефективними в початковій школі виявились такі активні форми роботи, як тренінгові заняття, ранкові зустрічі, ігри та ігрові завдання, читання та обговорення творів художньої дитячої літератури, перегляд і обговорення мультфільмів, фрагментів фільмів для дітей, творчі завдання з малювання, художньої праці.

Використана література:

1. Гурова Т. Ю. Зміст і значення виховання толерантності молодших школярів в умовах полікультурного освітнього простору / Т. Ю. Гурова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наукових праць : Вип. 14 (67). – Запоріжжя, 2011. – Ч. 2. – С. 271-276.
2. Декларация принципів толерантності // Век толерантності. – 2001. – № 1. – С. 62-68.
3. Койкова Е. І. Виховання толерантності у молодших школярів на уроках музики в умовах полікультурного простору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07. “Теорія і методика виховання” / Е. І. Койкова ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ, 2008. – 20 с.

References:

1. Hurova T. Yu. Zmist i znachennia vykhovannia tolerantnosti molodshykh shkoliariv v umovakh polikulturnoho osvithnoho prostoru / T. Yu. Hurova // Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. naukovykh prats : Vyp. 14 (67). – Zaporizhzhia, 2011. – Ch. 2. – S. 271-276.
2. Deklaratsiya printsipov tolerantnosti // Vek tolerantnosti. – 2001. – № 1. – S. 62-68.
3. Koikova E. I. Vykhovannia tolerantnosti u molodshykh shkoliariv na urokakh muzyky v umovakh polikulturnoho prostoru : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.07. “Teoriia i metodyka vykhovannia” / E. I. Koikova ; Skhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet imeni Volodymyra Dalia. – Luhansk, 2008. – 20 s.

Сухопарая И. Г. Смысловое и методическое обеспечение процесса формирования толерантности у младших школьников во внеурочной деятельности.

В статье раскрыты содержание и методика формирования толерантности у младших школьников во внеурочной деятельности. Охарактеризовано содержание программы воспитательной деятельности для младших школьников “Толерантный мир”, рассмотрены такие формы как тренинги, утренние встречи, игры, игровые задания и упражнения, обсуждения художественных произведений, просмотр мультфильмов, творческих заданий для рисования, художественного труда.

Ключевые слова: толерантность, формирование толерантности, содержание формирования толерантности, младшие школьники, внеурочная деятельность.

Sukhoparaya I. H. Semantic and methodical providing of process of forming of tolerance for junior schoolboys in vneurochnoy activity.

The article deals with the content and the methods of formation of tolerance at junior schoolchildren's in extracurricular activities. Describe the content of educative activity programs for schoolchildren "Tolerance world", consider such forms as training, morning meetings, games, game tasks and exercises, discussing works of literature, watching cartoons, creative tasks for drawing, artistic work.

Keywords: *tolerance, formation of tolerance, the content of formation of tolerance, junior schoolchildren's, extracurricular activities.*

УДК 378.011.3-051:373.2]:005.336.2

Тесленко Т. В.

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ЗДАТНОСТІ МОДЕЛЮВАТИ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ
НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

У статті визначаються теоретичні та практичні засади формування компетентнісного підходу до забезпечення у майбутнього вчителя початкової школи здатності моделювати організаційні форми навчання молодших школярів.

Ключові слова: *професійна компетентність, компетенція, компетентнісний підхід, моделювання, дидактична матриця уроку, рівні готовності студентів.*

Інтеграція освіти України в європейський освітній простір передбачає підготовку компетентного, творчого, висококваліфікованого спеціаліста, який буде відповідати міжнародним вимогам та стандартам якості. Важливу роль у цьому процесі відіграє вища школа, першочерговим завданням якої є створення умов для ефективного формування та розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів.

Проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів – це підготовка вчителя, здатного глибоко і критично мислити, моделювати навчально-виховний процес, самостійно генерувати і втілювати у практику початкової школи нові ідеї та технології навчання і виховання. Професійно-компетентний вчитель має потенціал як для досягнення вагомих результатів у навчальній діяльності, так і для позитивного впливу на формування цілісної особистості учня.

Сучасна початкова школа потребує фахівців ерудованих, вільно і критично мислячих; спеціалістів, які мають ґрунтовні знання з психолого-педагогічних та методичних дисциплін, володіють вміннями працювати з різними типологічними групами дітей, готових до пошуково-дослідницької діяльності, здатних моделювати як освітній процес, так і власне професійно-особистісне становлення.

Нормативно-законодавчі документи й акти з питань освіти виступають орієнтирами підвищення ефективності практичної готовності вчителя до змін в умовах переходу на нові державні стандарти. Введення у дію нових державних стандартів загальної початкової освіти, зміщення акцентів на практичний компонент готовності диктують необхідність підвищення рівня конкурентоспроможності вчителя, здатного належною мірою забезпечувати реалізацію нових завдань початкової освіти і одним із завдань підготовки майбутнього вчителя початкової школи є набуття ним здатності моделювати організаційні форми навчання молодших школярів.

Компетентнісний підхід у системі підготовки майбутніх вчителів вимагає зміщення